

N:o 1.

Ank. till Riksd. kansli den 27 febr. 1889, kl. 12 midd.

Bevillningsutskottets betänkande, angående villkoren för tillverkning af bränvin.

Sedan bevillningsutskottet till behandling förehaft de till utskottet hänvisade motioner, som afse ändringar i nu gällande förordning angående villkoren för tillverkning af bränvin, får utskottet jemlikt 40 § riksdagsordningen häröfver afgifva betänkande.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 146, föreslår herr *P. Truedsson*, att Riksdagen måtte besluta, att 3 § af Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående villkoren för tillverkning af bränvin den 13 juli 1887 må erhålla följande förändrade lydelse:

§ 3.

För bränvinstillverkning må begagnas redskap af hvilken storlek och beskaffenhet som helst med allenast de inskränkingar, som för kontrollens handhafvande äro eller varda föreskrifna.

Alla slags råämnena må vid sådan tillverkning användas med undantag af hvete, råg och majs.

Till stöd för sitt förslag anför motionären bland annat:

»För att minska den ännu alltjemt oerhörda bränvinsflod, som härjar vårt fädernesland, hafva åtskilliga medel med större eller mindre fram-

gång anlåtats. En utväg, som hittills icke försökts, men som likväl utan tvifvel skulle kunna leda åtminstone ett stycke på väg till det af alla efterlängtade målet, vore, enligt min tanke, att söka förekomma bränvinsbränning af det allmännaste och för billigaste pris tillgängliga råämnet, *spanmålen*. Denna tanke torde utan tvifvel hafva legat till grund för det förbud att i landet införa majs, som man någon gång föreslagit, ehuru denna sistnämnda medfört den olägenheten, att man derigenom utestänger ett billigt och godt foderämne.

Sedan numera de tvenne senaste Riksdagarna åsatt tull å hvete, råg och majs m. fl. spanmålslag, borde man kunnat vänta en åtminstone i någon mån minskad användning af spanmål till bränvinsbränning. Ty värr synes denna förhoppning komma att svikas. Alltjemt importeras till vårt land ofantliga kvantiteter spanmål, synnerligast majs, i direkt syfte att låta den vandra i bränvinspannan. Stora skeppslaster med majs äro, enligt hvad man har sig bekant, på väg, destinerade till de svenska brännerierna. Att det icke kan vara i nykterhetens intresse att på sådant sätt indirekt importera bränvin och sålunda öka bränvinsfloden, faller af sig sjelf. Att det icke kan vara till gagn för svenska jordbruket, är lika uppenbart. Hvarje nykterhets- och fosterlandsvän måste med grämselse åse, hurusom ofantliga kvantiteter spanmål »förädlas» till svenskt bränvin, att konsumeras i landet till skada för vårt folk i moraliskt, ekonomiskt och sanitärt hänseende.»

Förslag i liknande syfte som förevarande motion hafva förut framstälts men utan att kunna vinna Riksdagens bifall. I Kongl. Maj:ts till 1887 års den 2 maj sammanträdande Riksdag aflättna proposition med förslag till ny tillverkningsförordning föreslogs sålunda förbud mot att vid bränvinstillverkning använda majs, ris eller andra sådana råämnen, som voro af beskaffenhet att ej kunna inom landet allmänligen alstras. I anledning af detta förslag yttrade bevillningsutskottet vid nämnda riksdag bland annat:

»Kongl. Maj:ts förslag om förbud för tillverkning af majs och dylika råämnen finner utskottet leda till ett allt för strängt förmynderskap, då det, huru omsorgsfullt en näring än är begränsad, dock bör stå hvar och en fritt att välja det råmaterial, han finner för näringens utveckling fördelaktigast. Ett ej ovigtigt skäl för att underlåta att stadga ett sådant förbud torde äfven vara, att ett stort antal af brännerierna i landet äro helt och hållet hänvisade att bränna af majs och dylika i Kongl. Maj:ts förslag afsedda ämnen, då potatis icke kan med fördel och i tillräcklig mängd för dem erhållas, hvarför dessa brännerier, derest ett sådant ifrågasatt förbud infördes i förordningen, icke kunde längre uppehållas

och i och med nedläggandet af rörelsen blefve nästan värdelösa för egaren.»

Kongl. Maj:ts berörda förslag upptogs vid förlidet års riksdag af herr S. Nilsson i Efveröd i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 119, och föreslog herr S. Nilsson dessutom, att förbudet jemväl måtte omfatta hvete och råg. I utskottets betänkande häröfver åberopade utskottet de af bevillningsutskottet vid nyssnämnda riksdag anförda skäl samt erinrade derutöfver, dels att genom ett dylikt stadgande jordbrukaren skulle beröfvas möjligheten att kunna för bränvinstillverkning använda spannmål af ifrågavarande slag, som blifvit skadad eller eljest vore af dålig beskaffenhet, dels ock att de skäl, som förut kunnat tala för ett dylikt stadgande, betydligt förlorat sin kraft, sedan tull blifvit åsatt all slags spannmål.

I hvad sålunda blifvit anfördt instämmer utskottet till fullo samt vill härtill blott foga den anmärkningen, att bränvinstillverkningen i riket icke under den senare tiden tilltagit utan fast mer i betydlig mån nedgått.

Då under tiden från den 1 oktober 1887 till den 15 februari 1888 tillverkades 20,389,116,2 liter bränvin, tillverkades under tiden 1 oktober 1888—15 februari 1889 endast 15,837,000,5 liter.

Utskottet hemställer,

1:o

att herr P. Truedssons förevarande motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Enligt nu gällande förordning angående villkoren för tillverkning af bränvin eger Kongl. Maj:ts befallningshafvande bestämma det tillsyningsman vid nederlag tillkommande arfvode, hvaremot enligt 1882 års förordning nederlagsafgift var bestämd att utgå med visst belopp, eller 3 kronor 75 öre för hvarje helt tusental liter bränvin af 50 procent styrka.

Under erinran att det nu kunde inträffa, att man ålades att för ett mindre quantum bränvin på nederlag betala lika mycket som för ett mångdubbelt större, samt att det jemväl inträffat, att tillverkaren fått för 12,000 liter i nederlagsafgift betala 140 kronor, eller öfver 1 öre per liter, föreslår i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 130, herr C. J. Jakobson, med hvilken herr Nils Jönsson instämt, att Riksdagen måtte besluta, att arfvodet till tillsyningsmän vid bränvinsnederlag må bestämmas i likhet med hvad af Kongl. Maj:ts nådiga förordning an-

gående villkoren för tillverkning af bränvin den 2 juni 1882 stadgats, eller 3 kronor 75 öre för hvarje helt tusental liter.

Med anledning af förevarande motion vill utskottet här erinra om de skäl till den genom 1887 års tillverkningsförordning vidtagna förändring i bestämmelserna angående tillsyningsmans arfvode, som anföras i det vid Kongl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet fogade statsrådsprotokoll. I nämnda hänseende anfördes af chefen för finansdepartementet:

»För närvarande åtnjuter tillsyningsman vid bränvinsnederlag, då han ej tillika är kontrollör, arfvode till belopp af fyra kronor för hvarje förrättning samt ersättning för skjuts med mera. Godtgörelsen bekostas i allmänhet af staten, men af nederlagsinnehafvaren, då förrättning på hans begäran förekommit mer än en gång i veckan. Såsom ersättning för statens kostnader erlägger nederlagets innehafvare nederlagsafgift, som, enligt närmare bestämmelser i § 16 mom. 4 af förordningen den 2 juni 1882, erlägges med 3 kronor 75 öre för hvarje helt tusental liter bränvin. Vissa år hafva nederlagsavgifterna icke förslagit till betäckande af tillsyningsmännens aflöning, andra år har kronan åter haft något öfverskott. Under åren 1874—1884 utgjorde sammanlagdt nederlagsavgifterna kronor 361,623: —
och omkostnaderna » 319,317: —

således utgjorde öfverskottet kronor 42,306: —
eller i medeltal 3,846 kronor om året. Ehuru statskassans behållning således är ytterst oväsentlig, äro dock tillverkarnes omkostnader för nederlagen högre, än hvad de skäligen borde vara, hvilket icke kan undgå att väcka missnöje. Under de nämnda åren kostade vid 141 nederlag hvarje uttag af bränvin: vid 4 mindre än tio kronor, vid 15 mellan tio och tjugu kronor, vid 16 mellan tjugu och trettio kronor, vid 27 mellan trettio och femtio kronor, vid 41 mellan femtio och hundra kronor samt vid 38 öfver etthundra kronor. Det är visserligen sant, att detta är kostnaden icke blott för uttag af bränvin från nederlag, utan äfven för tillsyn och räkenskapsföring, men i allt fall synes beloppet vara för högt, och sannolikt torde vara, att en del deraf åtgår till kostnader, som genom en annan anordning skulle kunna undvikas. Det synes vidare vara obilligt, att innehafvarne af de större nederlagen skola genom deras större afgifter bidra till aflönande af tillsyningsmän vid de mindre eller sådana, der blott en ringa mängd bränvin är upplagd. Det nuvarande stadgandet medför äfven nödvändigheten att bestämma en minimiqvantitet, som bör vara å nederlag upplagd. Alla

dessa olägenheter skulle undanröjas, om, såsom i förslaget iakttagits, tillverkaren, med befrielse från nederlagsafgiften, ålägges att godtgöra tillsyningsmans arfvode med belopp, som Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande eger bestämma, i hvilket fall tillsyningsmannen sannolikt ej kommer att anlitas oftare, än omständigheterna kräfva, och ersättningen att motsvara den verkliga kostnaden. Härigenom skulle ock besparas allt besvär med debitering af nederlagsafgift samt författande, verifiserande och granskning af tillsyningsmäns räkningar. Den nu ifrågasatta anordningen har äfven i allmänhet lemnats utan anmärkning af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, om än en eller annan af dem uttalat betänkligheter.»

Enligt hvad utskottet inhemtat, synes nederlagsafgiften, på sätt Kongl. Maj:t med sitt förslag afsett, hafva i betydlig mån nedgått, men utskottet vill ej bestrida, att i något enstaka fall afgiften för nederlag, der endast en obetydlig kvantitet bränvin förefinnes, möjligen kan, såsom motionären påpekat, till följd af Kongl. Maj:ts befallningshafvandes föreskrifter om sättet för afgiftens beräknande utgå med högre belopp, än som enligt förut gällande bestämmelser skulle blifvit fallet. Någon anledning att på grund häraf återgå till det genom 1882 års förordning föreskrifna sättet för arfvodets bestämmande synes utskottet ikväl ej förefinnas, utan hemställer utskottet,

2:o

att herr Jakobsons ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 25 februari 1889.

På utskottets vägnar:

ER. GUST. BOSTRÖM.